

- USTAWA O ORGANIZACJI RYNKÓW ROLNYCH
- USTAWA O PRZECIWDZIAŁANIU NIEUCZCIWEMU WYKORZYSTANIU PRZEWAGI KONTRAKTOWEJ W OBROcie PRODUKTAMI ROLNYMI I SPOŻYWCZYMI

Zmiany ustaw w celu wzmocnienia pozycji producentów rolnych na rynku

W sejmie trwają prace nad ustawą o zmianie ustawy o organizacji niektórych rynków rolnych oraz ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi (24 lipca 2019 r. projekt skierowano do I czytania w Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi). Ustawa ma na celu wzmocnienie pozycji producentów rolnych na rynku.

Zdarzają się sytuacje, gdy produkt sprzedawany jest przez rolnika w cenie niepokrywającej kosztów produkcji. Wprowadzona w ustawie cena referencyjna ma uwzględniać średnie z 3 lat koszty produkcji, plony, czas i koszty pracy przeznaczone na wytworzenie danego produktu. Chodzi o to, aby ceny były bardziej przewidywalne i stabilne. Powinno to ograniczyć poziom ryzyka producenta i zabezpieczać jego stabilizację finansową.

Przepisy ustawy o organizacji rynków rolnych mówią, że każde dostarczenie produktów rolnych w sektorze:

1. zbóż,
2. buraków cukrowych,
3. chmielu,
4. lnu i konopi,
5. owoców i warzyw,
6. tytoniu,
7. mleka surowego,
8. żywca wieprzowego, wołowego, drobiu, baraniny i koziny,
9. jaj,
10. ziemniaków, rzepaku i rzepiku

wymaga zawarcia umowy pomiędzy producentem rolnym a pierwszym nabywcą, **w tym także nabywcą będącym pośrednikiem.**

Konieczność zawierania umów nie dotyczy dostaw bezpośrednich, sprzedaży bezpośredniej i rolniczego handlu detalicznego oraz sprzedaży w ramach grup producentycznych, których producent jest członkiem. Proponowana zmiana dotyczy także braku konieczności zawierania umów w sytuacji, gdy produkt rolny sprzedawany będzie za pośrednictwem giełdy towarowej.

Umowa powinna być przechowywana **zarówno przez rolnika, jak i nabywcę** przez 2 lata, licząc od końca roku, w którym została zrealizowana ostatnia dostawa w ramach tej umowy.

Kary

Proponowane w projekcie ustawy kary dotyczyć mają także rolników. Jest to bardzo istotna zmiana w stosunku do obowiązującego aktualnie prawa.

1. Nabycie lub **zbycie** wymienionych produktów rolnych bez umowy będzie podlegać karze pieniężnej w wysokości 10% zapłaty. **Zatem także rolnik musi pamiętać o zawarciu i przechowywaniu umowy.**
2. Niedotrzymanie minimalnego okresu obowiązywania umowy będzie podlegać karze pieniężnej w wysokości 10% zapłaty. **Obowiązuje to obydwie strony transakcji – także rolnika.**
3. W przypadku tytoniu – niedotrzymanie terminu zawarcia umowy podlega karze pieniężnej w wysokości 0,5% zapłaty za każdy dzień niedotrzymania terminu, ale nie więcej niż 15% zapłaty. **Obowiązuje to obydwie strony transakcji – także rolnika.**
4. Za niestosowanie porozumień, decyzji lub praktyk wprowadzonych w drodze rozporządzenia, na wniosek uznanej organizacji producentów, uznanego zrzeszenia organizacji producentów lub uznanej organizacji międzybranżowej oraz uzgodnionych w ramach tej organizacji lub zrzeszenia – kara pieniężna w wysokości do 5000 zł, a w przypadku niestosowania się do porozumień zawartych w znormalizowanych umowach proponuje się karę pieniężną w wysokości 8% zapłaty za produkty zbyte lub nabyte. **Obowiązuje to obydwie strony transakcji – także rolnika.**
5. W przypadku nabywców (przetwórca, dystrybutor lub pośrednik) mogą oni podlegać karze pieniężnej, także w przypadku zawierania umów niespełniających określonych warunków określonych w rozp. UE 1308/2013. W tym przypadku wysokość kary wynosi 4%, a w przypadku buraków cukrowych 8%.

Jak zapisano w uzasadnieniu projektu ustawy, kary mają charakter odstrasżający. Mogą być one wymierzone w drodze decyzji administracyjnej przez dyrektora oddziału terenowego KOWR (Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa).

Procedowana ustawa wprowadza także zmiany w ustawie o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi (Dz.U. z 2019 r. poz. 517). Zapis w art. 7 tej ustawy mówi, że przewagą kontraktową w rozumieniu ustawy

jest występowanie znacznej dysproporcji w potencjale ekonomicznym nabywcy względem dostawcy albo dostawcy względem nabywcy. Procedowana ustawa zmieni definicję produktu rolnego lub spożywczego. Produktem rolnym lub spożywczym, w rozumieniu ustawy, będzie produkt wymieniony w załączniku I do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, a także produkt niewymieniony w tym załączniku, ale przetworzony z przeznaczeniem do spożycia z wykorzystaniem produktów wymienionych w tym załączniku. Nowe brzmienie uwzględni zatem zarówno produkty rolne, jak i spożywcze.

Podstawowa zmiana - wprowadzenie tzw. ceny referencyjnej

Wprowadzenie ceny referencyjnej ma zapobiec praktyce zakupu od rolników produktów po rażąco niskich cenach niegwarantujących zwrotu kosztów produkcji. Wprowadzane przepisy umożliwią badanie przez Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów sytuacji, gdy zakupu produktu rolnego dokonuje się po cenie niższej niż referencyjna. W tym przypadku istotne będzie wykazanie zaistnienia przewagi kontraktowej.

Cenę referencyjną określonego produktu i określonej podkategorii produktu będzie ustalał minister właściwy do spraw rynków rolnych w terminie do dnia 31 marca każdego roku, na okres od dnia 1 kwietnia danego roku do dnia 31 marca kolejnego roku, według następującego wzoru:

$$C = \frac{(k_{n-3} + k_{n-2} + k_{n-1})/3}{(p_{n-3} + p_{n-2} + p_{n-1})/3} + \frac{(t_{n-3} + t_{n-2} + t_{n-1})/3}{(p_{n-3} + p_{n-2} + p_{n-1})/3} * g_{n-2} * i_{n-1}$$

gdzie:

C – cena referencyjna odpowiednio produktu lub podkategorii produktu w złotych za kilogram;

k_{n-1} – średnie koszty wytworzenia odpowiednio produktu lub podkategorii produktu w gospodarstwie towarowym, z wyłączeniem kosztów pracy, poniesione w roku poprzedzającym dany rok w złotych na hektar;

k_{n-2} – średnie koszty wytworzenia odpowiednio produktu lub podkategorii produktu w gospodarstwie towarowym, z wyłączeniem kosztów pracy, poniesione w drugim roku poprzedzającym dany rok w złotych na hektar;

k_{n-3} – średnie koszty wytworzenia odpowiednio produktu lub podkategorii produktu w gospodarstwie towarowym, z wyłączeniem kosztów pracy, poniesione w trzecim roku poprzedzającym dany rok w złotych na hektar;

p_{n-1} – średni plon odpowiednio produktu lub podkategorii produktu w gospodarstwie towarowym uzyskany w roku poprzedzającym dany rok w kilogramach na hektar;

p_{n-2} – średni plon odpowiednio produktu lub podkategorii produktu w gospodarstwie towarowym uzyskany w drugim roku poprzedzającym dany rok w kilogramach na hektar;

p_{n-3} – średni plon odpowiednio produktu lub podkategorii produktu w gospodarstwie towarowym uzyskany w trzecim roku poprzedzającym dany rok w kilogramach na hektar;

t_{n-1} – średni czas pracy przeznaczony na wytworzenie odpowiednio produktu lub podkategorii produktu w gospodarstwie towarowym w roku poprzedzającym dany rok w godzinach na hektar;

t_{n-2} – średni czas pracy przeznaczony na wytworzenie odpowiednio produktu lub podkategorii produktu w gospodarstwie towarowym w drugim roku poprzedzającym dany rok w godzinach na hektar;

t_{n-3} – średni czas pracy przeznaczony na wytworzenie odpowiednio produktu lub podkategorii produktu w gospodarstwie towarowym w trzecim roku poprzedzającym dany rok w godzinach na hektar;

g_{n-2} – koszty pracy w drugim roku poprzedzającym dany rok w złotych na hektar;

i_{n-1} – indeks zmiany wynagrodzeń w przetwórstwie przemysłowym w roku poprzedzającym dany rok w stosunku do drugiego roku poprzedzającego dany rok.

Cena referencyjna określonego produktu i określonej podkategorii produktu zostanie ustalona na podstawie danych opracowanych w wyniku badań prowadzonych przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy. Wykaz produktów, dla których będzie obliczana cena referencyjna ma być określony w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Projekt tego rozporządzenia zawiera następujące produkty, dla których mają być obliczane ceny referencyjne:

1. jabłko,
2. porzeczka do mrożenia,
3. porzeczka na koncentrat,
4. aronia na koncentrat,
5. wiśnia do mrożenia,
6. wiśnia na koncentrat,
7. truskawka do mrożenia,
8. truskawka na koncentrat,
9. malina do mrożenia,
10. malina na koncentrat,
11. agrest do mrożenia,
12. pszenica konsumpcyjna,
13. pszenica paszowa,
14. jęczmień konsumpcyjny,
15. jęczmień paszowy,
16. żyto konsumpcyjne,
17. żyto paszowe,
18. kukurydza.

W 2019 r. minister rolnictwa ma ogłosić, w drodze obwieszczenia, cenę referencyjną produktów i podkategorii produktów objętych ww. wykazem, na okres od dnia ogłoszenia tego obwieszczenia do dnia 31 marca 2020 r., w terminie 14 dni od dnia wejścia w życie ustawy.

Na podstawie projektu ustawy i rozporządzenia MRiRW opracował Daniel Roszak